

ความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ การสื่อสารในครอบครัว และความพึงพอใจชีวิตสมรสของอาสาสมัครสาธารณสุขอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

Sex Role Egalitarian, Family Communication and Marital Satisfaction of Health Volunteers at Lum luk ka District, Pathum Thani Province

กอบกุน พิชัยณรงค์¹, ทิพย์วัลย์ สุรินยา²

Kobkul Pichainarong¹, Tippavan Surinya²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาระดับความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ การสื่อสารในครอบครัว และความพึงพอใจชีวิตสมรสของอาสาสมัครสาธารณสุขอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี 2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจชีวิตสมรสของอาสาสมัครสาธารณสุข ตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่าง 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ การสื่อสารในครอบครัว กับความพึงพอใจชีวิตสมรสของอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนของอาสาสมัครสาธารณสุขในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 193 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ การสื่อสารในครอบครัว และความพึงพอใจชีวิตสมรสของอาสาสมัครสาธารณสุขอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test, F-test การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) อาสาสมัครสาธารณสุขมีความเท่าเทียมในบทบาททางเพศอยู่ในระดับสูง การสื่อสารในครอบครัวอยู่ในระดับสูง และมีความพึงพอใจชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง 2) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่กับคู่สมรส ระดับการศึกษาของตนเอง และคู่สมรส แตกต่างกัน มีความพึงพอใจชีวิตสมรสแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.05$ 3) ความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ และการสื่อสารในครอบครัว ทั้งสองปัจจัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจชีวิตสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.01$

คำสำคัญ: ความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ, การสื่อสารในครอบครัว, ความพึงพอใจชีวิตสมรส

¹ นิสิตปริญญาโท, สาขาจิตวิทยาชุมชน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹ Master of Science in Community Psychology, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University.

² Assistant Professor, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University.

Abstract

The purposes of this study were 1) to study the level of sex role egalitarian, family communication and marital satisfaction of health Volunteers at Lum Luk Ka District, Pathum Thani Province 2) to compare marital satisfaction of health volunteers by personal factors 3) to study the relationship among sex role egalitarian, the relationship between family communication and marital satisfaction of health volunteers. The samples were 193 of health volunteers at Lum Luk Ka District, Pathum Thani Province which were selected by stratified random sampling. The data were collected by questionnaires and analyzed by a statistical package program. The statistical methods used for analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, Least Significant Difference, and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient. The statistical significance were set at $P < 0.05$ and $P < 0.01$.

The result of this research indicated that 1)sex role egalitarian of health volunteers, family communication were at high level but marital satisfaction were at moderated level 2) health volunteers who had differences range in times of marriage, their education and education of couple had difference in marital satisfaction with statistical significance at $P < 0.05$ 3)not only sex role egalitarian but also family communication had positive correlation to marital satisfaction with statistical significance at $P < 0.01$.

Keywords: Sex Role Egalitarian, Family Communication, Marital Satisfaction

บทนำ

การพัฒนาคนนับได้ว่าเป็นการพัฒนาที่สำคัญ สังคมใดมีการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายสติปัญญา จิตใจ และอารมณ์ จะส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศได้ การที่จะเริ่มต้นพัฒนาบุคคลได้ดีนั้นต้องเริ่มจากครอบครัว ครอบครัวเป็นสถานที่ที่บุคคลจะได้เรียนรู้และเสริมสร้างประสบการณ์เรื่องความรัก การบริการ การเสียสละ การให้อภัย การเคารพสิทธิของบุคคลอื่น และการรับรู้อาชีพของตนเอง (นวลจันทร์ ทิศนชัยกุล, 2533) การเริ่มต้นครอบครัวที่ดีต้องอาศัยความรัก ความผูกพัน หน้าที่ความรับผิดชอบ ความเอาใจใส่ การเสียสละเพื่อให้เกิดความสุขในการครองคู่ ความสุขและความพึงพอใจชีวิตสมรสนับได้ว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดของการเริ่มต้นชีวิตของคู่สมรส (สมศรี สุกมลนันทน์, 2528)

ความพึงพอใจชีวิตสมรสเป็นปัจจัยทางสังคมที่สำคัญที่ทำให้เกิดความสุขในชีวิตสมรส เนื่องจากเป็นองค์ประกอบหลักที่ช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างสามีและภรรยา ทำให้เกิดความผูกพัน ต้องการให้คู่สมรสมีความมั่นคงปลอดภัย ความปรารถนา ที่จะเห็นคู่สมรสของตนเองมีความสุขจากการกระทำหรือไม่กระทำของตนเอง และเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการครองคู่ ทั้งนี้ความพึงพอใจในชีวิตสมรสถือได้ว่าเป็นภารกิจเริ่มแรกของการสมรส ซึ่งจะส่งผลให้สามีและภรรยามีความเชื่อมั่นในบทบาทของตนในการรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ ยอมรับต่อพฤติกรรมการปฏิบัติของคู่สมรส (สมศรี สุกมลนันทน์, 2528) ความพึงพอใจชีวิตสมรสจะส่งผลให้บุคคลมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี และอารมณ์ที่มั่นคง ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ครอบครัวอบอุ่นและเข้มแข็งได้ในที่สุด

การกำหนดบทบาทชายหญิงที่ส่งผลต่อการสร้างตัวตนของบุคคลในสังคมและส่งผลให้เพศชายมีคุณค่า มีสิทธิ มีอำนาจเหนือเพศหญิง เพศชายมักจะได้รับโอกาสในด้านต่างๆ มากกว่าเพศหญิงเพราะสังคมทั่วไปมักจะมีความเชื่อว่าเพศชายมีโอกาสในการหางานได้มากกว่าเพศหญิงและยังได้รับค่าตอบแทนสูงกว่า (วรรณ โพริน้อย, 2545) ปัญหาความไม่เท่าเทียมในบทบาททางเพศนับได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญ เพราะหากบทบาทแตกต่างกันจะนำไปสู่ความขัดแย้ง และอาจนำไปสู่ปัญหาการหย่าร้างได้

ในชีวิตสมรสการสื่อสารในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญของคู่สมรส ดังนั้นการสื่อสารในครอบครัวจะทำให้เกิดบรรยากาศความเข้าใจตรงกัน ได้รับความคิด ความต้องการ อันเป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ทำให้ทุกคนต้องพัฒนาความสามารถและทักษะการสื่อสารของตน เพื่อให้บุคคลอื่นรับรู้และเข้าใจความหมายที่ต้องการสื่อสารให้มากที่สุด (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2545) สภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงส่งผลให้การสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัวไม่สอดคล้องกัน เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน ส่งผลต่อปัญหาความไม่เท่าเทียมในบทบาททางเพศ การสื่อสารในครอบครัว และความพึงพอใจชีวิตสมรสของอาสาสมัคร สาธารณสุขอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ การสื่อสารในครอบครัว และความพึงพอใจชีวิตสมรสเพื่อเป็นแนวทางในการในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวอาสาสมัครสาธารณสุขอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ซึ่งถือได้ว่าเป็นกำลังหลักในชุมชนที่จะช่วยเหลือภาครัฐในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนในชุมชน และทำให้ชีวิตการครองเรือนของอาสาสมัครสาธารณสุขเหล่านั้นมีความผาสุกครอบครัวอบอุ่น และชุมชนเข้มแข็งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ การสื่อสารในครอบครัว และความพึงพอใจชีวิตสมรสของอาสาสมัครสาธารณสุข
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจชีวิตสมรสของอาสาสมัครสาธารณสุข ตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่าง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ การสื่อสารในครอบครัว กับความพึงพอใจชีวิตสมรสของอาสาสมัครสาธารณสุข

การตรวจเอกสาร

การวิจัยครั้งนี้ได้เสนอแนวคิดความเท่าเทียมในบทบาททางเพศซึ่ง King และคณะ, 1993 ได้กล่าวว่า แนวโน้มทางทัศนคติในการยอมรับความเท่าเทียมในบทบาททางเพศโดยไม่ยึดติดกับจารีตประเพณี ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับบทบาททางเพศ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากสังคมในด้านต่างๆ เช่น บทบาทการสมรส บทบาทการเป็นพ่อแม่ บทบาทความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเพศ บทบาทด้านการศึกษา และบทบาทการจ้างงาน การสื่อสารในครอบครัว ตามแนวคิดของ Koemer and Fitzpatrick (1997 cited in Kathleen M.Galvin และคณะ, 2004: 190) การมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวโดยมีความสามัคคี เชื่อฟัง คำสั่ง และมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวอย่างไม่มีขีดจำกัด มีการโต้ตอบ การทำกิจกรรม การแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกโต้ตอบร่วมกันได้อย่างเปิดเผย ความพึงพอใจชีวิตสมรส ตามแนวคิดของ Burr (1972:29-41) ความรู้สึกที่มีต่อชีวิตสมรสในลักษณะของความสุข และความเพลิดเพลินซึ่งสามีหรือภรรยาได้รับโดยพิจารณาจากชีวิตสมรสในแง่ต่าง ๆ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง *ทิมัมพร จำปา* (2552) ศึกษาความเสมอภาคทางเพศในงานรักษาความปลอดภัยของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย นนทบุรี พบว่า ปัจจัยที่จะทำให้เพศหญิงได้รับการพิจารณาเลื่อนระดับให้สูงขึ้นในงานรักษาความปลอดภัย ประกอบด้วย ปัจจัยสำคัญ 4 ประการ คือ 1. ทักษะของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับความเสมอภาคทางเพศในงานรักษาความปลอดภัย 2. ทักษะในเรื่องความแตกต่างทางเพศ 3. บทบาททางเพศ 4. บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างเพศด้านปัญหาอุปสรรคของเพศหญิงในการเลื่อนระดับให้สูงขึ้นในด้านรักษาความปลอดภัย พบข้อจำกัดในเรื่องการยอมรับเพศหญิงให้เป็นผู้หน้อยกว่าเพศชาย เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานเพศชายมีมากกว่าผู้ปฏิบัติงานเพศหญิง วัฒนธรรมองค์กรยึดถือ และมีความเชื่อในระบบปีตาธิปไตย เพศหญิงต้องรับบทบาททั้งงานในบ้าน และนอกบ้าน รวมถึงปัญหาสุขภาพของเพศหญิง ซไมล์ลักษณะฆนเสน (2550) ได้ศึกษาความพึงพอใจในชีวิตสมรสของนักบินกองทัพอากาศไทย พบว่า นักบินกองทัพอากาศไทยมีความพึงพอใจในชีวิตสมรส โดยรวม และรายด้านทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานภาพทางการเงิน ด้านกิจกรรมที่คู่สมรสกระทำร่วมกัน ด้านการยกย่องให้เกียรติ ด้านการแสดงออกเกี่ยวกับความรักความผูกพันระหว่างคู่สมรส ด้านภาระงานบ้านในครอบครัว ด้านการเกี่ยวข้องของเครือญาติ และด้านความสัมพันธ์ทางเพศอยู่ในระดับมาก การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างคู่สมรสและยศของนักบินกองทัพอากาศไทย สามารถร่วมกันพยากรณ์ความพึงพอใจ ในชีวิตสมรสโดยรวมของนักบินกองทัพอากาศไทยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.01$

สมมติฐานของการวิจัย

1. อาสาสมัครสาธารณสุขที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความพึงพอใจชีวิตสมรสต่างกัน
2. ความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจชีวิตสมรสของอาสาสมัครสาธารณสุข
3. การสื่อสารในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจชีวิตสมรสของอาสาสมัครสาธารณสุข

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุข อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 370 คน (สิงหาคม-ตุลาคม, 2555) คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวนทั้งหมด 193 คนโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของตำบลแต่ละแห่ง จากทั้งหมด 8 ตำบล ได้แก่ ตำบลคูคต, ตำบลลาดสวาย, ตำบลบึงคำพร้อย, ตำบลลำลูกกา, ตำบลบึงทองหลาง, ตำบลลำไทร, ตำบลบึงคอไห และตำบลพีชอุดม

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ อายุแรกสมรส ระยะเวลาที่อยู่อาศัยกับคู่สมรส การศึกษาของตนเอง การศึกษาคู่สมรส รายได้ของตนเอง รายได้ของคู่สมรส อาชีพของตนเอง อาชีพของคู่สมรส จำนวนบุตร และประเภทครอบครัว

- 2) ความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ โดยใช้แนวคิดของ King และคณะ, 1993 ประกอบด้วย บทบาทการสมรส บทบาทการเป็นพ่อแม่

บทบาทด้านความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเพศ บทบาทด้านการศึกษา และบทบาทการจ้างงาน เป็นต้น

3) การสื่อสารในครอบครัว โดยใช้แนวคิดของ Koemer and Fitzpatrick, 1997 ประกอบด้วย การสื่อสารแบบคล้ายตาม การสื่อสารแบบมีการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเป็นอิสระ ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจชีวิตสมรส โดยใช้แนวคิดของ Burr, 1972 ประกอบด้วย การจัดการด้านการเงิน กิจกรรมทางสังคมที่คู่สมรสทำร่วมกัน การจัดการภาระงานในครัวเรือน ความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต การมีเพศสัมพันธ์ และความสัมพันธ์กับบุตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการโดยครอบคลุม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่อยู่อาศัยกับคู่สมรส การศึกษาของตนเอง การศึกษาของคู่สมรส รายได้ของตนเอง รายได้ของคู่สมรส อาชีพของตนเอง อาชีพของคู่สมรส จำนวนบุตร และประเภทครอบครัว

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) โดยแบ่งคำตอบแต่ละข้อเป็น 4 ระดับ จำนวน 18 ข้อ ประกอบด้วย บทบาทการสมรส บทบาทการเป็นพ่อแม่ บทบาทด้านความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเพศ บทบาทด้านการศึกษา และบทบาทด้านการจ้างงาน ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) โดยแบ่งคำตอบแต่ละข้อเป็น 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุด จำแนกเกณฑ์การวัดความเท่าเทียมในบทบาททางเพศรายข้อ มีคะแนนต่ำสุด เท่ากับ 1 และคะแนนสูงสุด เท่ากับ 4

3. แบบสอบถามเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัว มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) โดยแบ่งคำตอบแต่ละข้อเป็น 4

ระดับ จำนวน 14 ข้อ ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวแบบคล้ายตาม จำนวน 7 ข้อ และการสื่อสารในครอบครัวแบบสร้างเสริมการมีส่วนร่วมอย่างอิสระ จำนวน 7 ข้อ ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) โดยแบ่งคำตอบแต่ละข้อเป็น 4 ระดับ คือ เป็นประจำ บ่อยครั้ง นานๆ ครั้ง และไม่เคย จำแนกเกณฑ์การวัดการสื่อสารรายข้อ มีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 1 และคะแนนสูงสุด เท่ากับ 4

4. แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจชีวิตสมรส มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) โดยแบ่งคำตอบแต่ละข้อเป็น 4 ระดับ จำนวน 42 ข้อ ประกอบด้วย ด้านการจัดการด้านการเงิน จำนวน 7 ข้อ ด้านกิจกรรมทางสังคมที่คู่สมรสทำร่วมกัน จำนวน 7 ข้อ ด้านการจัดการภาระงานในครอบครัว จำนวน 7 ข้อ ด้านความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต จำนวน 7 ข้อ ด้านการมีเพศสัมพันธ์ จำนวน 7 ข้อ และด้านความสัมพันธ์กับบุตรจำนวน 7 ข้อ ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) โดยแบ่งคำตอบแต่ละข้อเป็น 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุด จำแนกเกณฑ์การวัดความพึงพอใจชีวิตสมรส รายข้อ มีคะแนนต่ำสุด เท่ากับ 1 และคะแนนสูงสุด เท่ากับ 4

วิธีการดำเนินการวิจัย

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยโดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจความเที่ยงตรง (Validity) ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยมีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้ 1. แบบสอบถามความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ = .89 2.แบบสอบถามการสื่อสารในครอบครัว = .90 3.แบบสอบถามความพึงพอใจชีวิตสมรส = .97 แล้วนำแบบสอบถามไปแจกให้อาสาสมัครสาธารณสุข โดยอธิบายถึงขั้นตอน รายละเอียดการตอบแบบสอบถาม และดำเนินการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของอาสาสมัครสาธารณสุข โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ทดสอบสมมติฐานของการวิจัยโดยใช้ t-test, F-test และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1. ระดับของความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ พบว่า ความเท่าเทียมในบทบาททางเพศกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45) หมายความว่า มีความเท่าเทียมในบทบาททางเพศอยู่ในระดับสูง

การสื่อสารในครอบครัว โดยแยกพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่าด้านการสื่อสารในครอบครัวแบบคล้อยตาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการสื่อสารใน

ครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36) และ ด้านการการสื่อสารในครอบครัวแบบเสริมสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเป็นอิสระ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการสื่อสารในครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01)

ความพึงพอใจชีวิตสมรสของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95) และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่าด้านการจัดการด้านการเงิน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62) ด้านกิจกรรมทางสังคมที่คู่สมรสทำร่วมกัน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83) ด้านการจัดการภาระงานในครัวเรือน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93) ด้านความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25) ด้านการมีเพศสัมพันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87) และด้านความสัมพันธ์กับบุตร อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29) ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ การสื่อสารในครอบครัว และความพึงพอใจชีวิตสมรสของอาสาสมัครสาธารณสุข

ตัวแปร	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ความเท่าเทียมในบทบาททางเพศโดยรวมการสื่อสารในครอบครัว	4.45	0.73	สูง
การสื่อสารในครอบครัวแบบคล้อยตาม	3.36	0.47	สูง
การสื่อสารในครอบครัวแบบเสริมสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเป็นอิสระ	3.01	0.54	สูง
ความพึงพอใจชีวิตสมรส			
ด้านการจัดการด้านการเงิน	2.62	0.42	ปานกลาง
ด้านกิจกรรมทางสังคมที่คู่สมรสทำร่วมกัน	2.86	0.67	ปานกลาง
ด้านการจัดการภาระงานในครัวเรือน	2.93	4.21	ปานกลาง
ด้านความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต	3.25	0.60	สูง
ด้านการมีเพศสัมพันธ์	2.87	0.58	ปานกลาง
ด้านความสัมพันธ์กับบุตร	3.29	0.58	สูง
ความพึงพอใจชีวิตสมรสโดยรวม	2.95	2.71	ปานกลาง

หมายเหตุ : 1.00 – 2.00 = ต่ำ, 2.01 – 3.00 = ปานกลาง, 3.01 – 4.00 = สูง

2. การเปรียบเทียบความพึงพอใจชีวิตสมรสตามปัจจัยส่วนบุคคล

เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ อายุแรกสมรส รายได้ของตนเอง รายได้ของคู่สมรส อาชีพของตนเอง อาชีพของคู่สมรส จำนวนบุตร และประเภทของครอบครัว

ไม่ส่งผลต่อความแตกต่างของความพึงพอใจชีวิตสมรสของอาสาสมัครสาธารณสุข แต่ระยะเวลาที่อยู่อาศัยกับคู่สมรส และระดับการศึกษาแตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.01$ ดังตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (t) และวิเคราะห์ความแปรปรวน (F) ของปัจจัยส่วนบุคคลกับความพึงพอใจชีวิตสมรสของอาสาสมัครสาธารณสุข

(n = 193)

ความพึงพอใจชีวิตสมรส	t	F	p-value	สรุปผลการทดสอบ
1. เพศ	0.09	-	0.92	ไม่แตกต่าง
2. อายุ	-	1.98	0.14	ไม่แตกต่าง
3. อายุแรกสมรส	1.24	-	0.29	ไม่แตกต่าง
4. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่กับคู่สมรส	-	5.29	0.01	แตกต่าง
5. การศึกษาของตนเอง	-3.47	-	0.00	แตกต่าง
6. การศึกษาของคู่สมรส	-3.57	-	0.00	แตกต่าง
7. รายได้ของตนเอง	-	1.62	0.20	ไม่แตกต่าง
8. รายได้ของคู่สมรส	-	0.54	0.58	ไม่แตกต่าง
9. อาชีพของตนเอง	-	0.31	0.82	ไม่แตกต่าง
10. อาชีพของคู่สมรส	-	0.33	0.80	ไม่แตกต่าง
11. จำนวนบุตร	-	0.29	0.74	ไม่แตกต่าง
12. ประเภทของครอบครัว	-1.20	-	0.23	ไม่แตกต่าง

หมายเหตุ : มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.01$

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความเท่าเทียมในบทบาททางเพศกับความพึงพอใจชีวิตสมรสของอาสาสมัครสาธารณสุข พบว่า ความเท่าเทียมในบทบาททางเพศโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจชีวิตสมรสของอาสาสมัครสาธารณสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.01$ ดังตาราง 3

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารในครอบครัวกับความพึงพอใจชีวิตสมรสของอาสาสมัครสาธารณสุข พบว่า การสื่อสารในครอบครัวแบบคล้อยตาม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความ

พึงพอใจชีวิตสมรสของอาสาสมัครสาธารณสุข ด้านการจัดการด้านการเงิน ด้านกิจกรรมทางสังคมที่คู่สมรสทำร่วมกัน ด้านการจัดการภาระงานในครัวเรือน ด้านความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ด้านการมีเพศสัมพันธ์ และด้านความสัมพันธ์กับบุตร มากกว่าการสื่อสารในครอบครัวแบบเสริมสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเป็นอิสระ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.01$ ดังตาราง 3

5. อาสาสมัครสาธารณสุขกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 71 มีอายุ 22-49 ปี และอายุ 50-58 ร้อยละ 41.5 มีอายุแรกสมรส

ระหว่าง 21-26 ปี ร้อยละ 36.3 มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยกับคู่สมรส 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.3 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 53.9 มีระดับการศึกษาของคู่สมรสอยู่ในระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 58 มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000 -8,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 46.6

คู่สมรสมีรายได้ระหว่าง 5,000 – 8,999 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.5 มีอาชีพค้าขายและธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 28.0 คู่สมรสมีอาชีพ รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 34.7 มีจำนวนบุตร 2 คน คิดเป็นร้อยละ 38.9 ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว ร้อยละ 71.0 ตามลำดับ

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ การสื่อสารในครอบครัวกับความพึงพอใจชีวิตสมรสของอาสาสมัครสาธารณสุข

(n=193)		
ตัวแปร	r	P-value
ความเท่าเทียมในบทบาททางเพศ	0.22**	0.00
การสื่อสารในครอบครัวแบบคล้อยตาม	0.54**	0.01
การสื่อสารในครอบครัวแบบเสริมสร้างการมีส่วนร่วมอย่างอิสระ	0.41**	0.01

หมายเหตุ: ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.01$

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าความเท่าเทียมในบทบาททางเพศของอาสาสมัครสาธารณสุขกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง จากผลการวิจัยจะเห็นว่าความเท่าเทียมในบทบาททางเพศของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูงอาจเนื่องมาจากเป็นพื้นที่กิ่งเมืองกิ่งชนบทที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ทั้งวิถีชีวิตชุมชน มีสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย โครงสร้างทางสังคมเป็นลักษณะพึ่งพาอาศัยกันและกัน สภาพสังคมและเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพ ซึ่งเป็นตัวกำหนดความแตกต่างระหว่างเพศ ความแตกต่างทางสรีระไม่ใช่สาเหตุสำคัญของพฤติกรรมทางสังคมที่แตกต่างกันของหญิงและชาย หากแต่เป็นผลจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ค่านิยม และวิถีการดำเนินชีวิตแผนใหม่ ทำให้ทั้งสองเพศมีแนวคิดในการให้ความสำคัญด้านเวลากับการศึกษา และการประกอบอาชีพมากขึ้น และเมื่อมีครอบครัวทั้งสามี

และภรรยาต่างยังคงทำงานด้วยกันทั้งคู่ การพึ่งพิงของเพศหญิงต่อสามีมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากเพศหญิงมีโอกาสศึกษาเพิ่มขึ้น สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเห็นชัดเจนในสังคมเมือง ครอบครัวมีแนวโน้มเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น เพศหญิงเลือกที่จะประกอบอาชีพนอกบ้านแทนการอยู่บ้าน ทำงานบ้าน หรือเลี้ยงลูก นอกจากนั้นภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวและค่านิยมทางสังคมที่ผลักดันให้เพศหญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้ทั้งสองเพศมีความเท่าเทียมกันทางสังคมดังที่เมทินี พงษ์เวช (2544) กล่าวว่า “ความเท่าเทียมมิใช่ความเหมือนแต่หมายถึงการยอมรับ และเห็นคุณค่าของความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชาย และบทบาทที่แตกต่างกันในสังคม สิทธิที่แตกต่าง รวมถึงการหาช่องทางปรับเปลี่ยนโครงสร้างของสังคม ให้มีความสมดุลในเชิงอำนาจระหว่างเพศหญิงและเพศชาย”

ด้านการสื่อสารในครอบครัวแบบคล้อยตามและการสื่อสารในครอบครัวแบบสร้างเสริมการมีส่วนร่วมอย่างอิสระอยู่ในระดับสูง อาจเนื่องมาจากหน้าที่ครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างมีความรักใคร่สนิทสนม ผูกพันทางอารมณ์ โกล้ชิดมีความผูกพันกันทางจิตใจ มีความยึดหยุ่นเพียงพอในกฎระเบียบ มีความเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการยอมรับ ส่งเสริมให้เกิดทัศนคติ ค่านิยม ประเพณี ความเชื่อร่วมกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีแรงจูงใจและมีความคาดหวังต่อกัน ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี ครอบครัวมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพส่งผลทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน สรุพล พะยอมแย้ม (2548) กล่าวว่า “สัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีเกิดได้จากการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างเหมาะสมของแต่ละบุคคล ทำให้แต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง มีโอกาสรับรู้ตนเอง เห็นคุณค่าและความมีศักยภาพในตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความภาคภูมิใจในตนเอง ครอบครัวที่มีความสุขจะมีการแสดงความชื่นชมกับความสำเร็จต่าง ๆ ของบุคคลในครอบครัว การพัฒนาตนเองจนเกิดความคิดความเข้าใจที่ดีจัดเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นและสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข”

ความพึงพอใจชีวิตสมรสโดยรวมทั้งด้านการจัดการด้านการเงิน ด้านกิจกรรมทางสังคมที่คู่สมรสทำร่วมกัน ด้านการจัดการภาระงานในครัวเรือน ด้านความเป็นเพื่อนคู่ชีวิต ด้านการมีเพศสัมพันธ์ และด้านความสัมพันธ์กับบุตรอยู่ในระดับสูง อาจเนื่องมาจากการดำรงชีวิตของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคลากรที่ดูแลด้านสาธารณสุขและคุณภาพชีวิตจึงเน้นการดูแลเอาใจใส่ ให้ความสำคัญกับครอบครัว คอยเป็นที่ปรึกษาที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ Duval (1967) ที่กล่าวว่าเมื่อครอบครัวมีสมาชิกใหม่หรือบุตร สามีและภรรยาย่อมมีบทบาทและพันธกิจทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ เรียนรู้เกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานของบุตร จัดรูปแบบการดำเนินชีวิต ส่งเสริมให้บุตรมีพัฒนาการที่ดี รับผิดชอบในการหา

รายได้สำหรับเลี้ยงดู มีสัมพันธภาพที่ดีกับคู่สมรส และสอดคล้องกับ สมศรี สุกุมลนันทน์ (2528) ความสุขในชีวิตสมรส ต้องมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างคู่สมรส มีความผูกพันต้องการให้คู่สมรสของตนมีความสุขจากการกระทำหรือไม่กระทำของตน เป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งต่อการครองคู่ และความเท่าเทียมในบทบาททางเพศในการเป็นสามีและภรรยา ทั้งนี้ความพึงพอใจชีวิตสมรสและการสื่อสารในครอบครัวถือได้ว่าเป็นภารกิจเริ่มแรกของการเป็นสามีและภรรยา ทำให้สามีและภรรยามีความเชื่อมั่นและเท่าเทียมในบทบาททางเพศในการรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ของสามีและภรรยา ยอมรับต่อพฤติกรรม การปฏิบัติของคู่สมรส ทั้งในการดูแลภารกิจในครอบครัวและการสร้างสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส ซึ่งมีส่วนสนับสนุนให้สามีและภรรยาเกิดความพึงพอใจชีวิตสมรสมากขึ้น หากสามีและภรรยาขาดความพึงพอใจชีวิตสมรส ซึ่งเป็นภารกิจเริ่มแรกของการเป็นสามีและภรรยาแล้ว ย่อมทำให้สามีและภรรยาขาดความรู้สึกผูกพันต่อกัน ไม่มีความเชื่อมั่นเท่าเทียมในบทบาททางเพศ และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ขาดการเรียนรู้และเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้ภาพพจน์ของแต่ละฝ่ายไม่คอยตรงกับความจริง ซึ่งส่งผลต่อความเข้มแข็งของครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการพัฒนาส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมในบทบาททางเพศให้มากขึ้น โดยหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในบทบาทการสมรส บทบาทการเป็นพ่อแม่ บทบาทด้านความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเพศ บทบาทด้านการศึกษา และบทบาทด้านการจ้างงาน

1.2 หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างความพึงพอใจชีวิตสมรสเพื่อเสริมสร้าง

ทักษะให้แก่คู่สมรสในชุมชน โดยเฉพาะครอบครัว
เดี่ยวให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาพึงพอใจชีวิตสมรสที่
แตกต่างกัน อันเนื่องจากปัญหาระยะเวลาที่อาศัย
อยู่ร่วมกัน ระดับการศึกษาที่ต่างกัน และการสื่อสาร
ในครอบครัวแบบเสริมสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเป็น
อิสระ

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่
อาจมีความสัมพันธ์หรืออาจมีอิทธิพลต่อความพึง
พอใจชีวิตสมรสของอาสาสมัครสาธารณสุขเพิ่มเติม
เช่น การปรับตัวต่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจ
อาเซียน ความแกร่งของจิตใจ ความศรัทธาใน
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพ
ร่วมด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ชไมลักษณ์ เกษมธนเสถียร. (2550). *ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของนักบินกองทัพอากาศไทย*. ปรินญา
นิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทิฆัมพร จำปา. (2552). *ทัศนคติความเสมอภาคหญิงชายในงานรักษาความปลอดภัยของการไฟฟ้าฝ่าย
ผลิตแห่งประเทศไทย*. ปรินญาณิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสตรีศึกษา, มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. (2533). *ลักษณะครอบครัวเชิงวัฒนธรรม*. ขอนแก่น : ภาควิชาสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เมทีณี พงษ์เวช. (2544). *แนวทางการเสริมสร้างกระแสความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย*. กรุงเทพฯ :
สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี.
- วรรณภา โพธิ์น้อย. (2545). *มิติชายหญิงด้านการศึกษา ประมวลชุดวิชาการศึกษามหาวิทยาลัย
นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช*.
- สมศรี สุกุมลนันทน์. (2528). *นานาสาระกับอาจารย์สมศรี*. กรุงเทพฯ : บริษัทแบลนพับลิชชิงจำกัด.
- สุรพล พะยอมแย้ม. (2548). *จิตวิทยาสัมพันธ์ภาพ*. กรุงเทพฯ : สหายพัฒนาการพิมพ์.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2545. *จิตวิทยาชีวิตคู่และการบำบัดคู่สมรส*. กรุงเทพฯ : ชันดำการพิมพ์.
- Kathleen M. Galvin, Bernard J. Brommel. (2004). *Family Communication: Cohesion and Change*
(6thed.) Pearson Education, Inc.
- King *et al.* 1997. Latent Structure of the Sex Role Egalitarian Scale: Confirmatory Factor Analyses,
Sex Role, Vol 16 No 314. Plenum Publishing Corporation.
- Wesley R. Burr *et al.* 1979. Contemporary Theories About The Family: General Theories / Theo-
retical Orientations. Vol 2 Macmillan Publishing Co., Inc.
- Yamane T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rded.) New York: Harper&Row.